

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03610 Vilnius, tel. 8 706 68176, 8 706 68169, faks. 8 706 64209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija teikia svarstyti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 5¹, 16, 17, 20, 24, 25, 30¹, 30², 31, 32, 35, 38, 39³, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – CPK projektas), Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių ir priedo pakeitimo bei 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-1904 15 straipsnio pakeitimo įstatymo projektus (toliau kartu – Projektai).

Projektų tikslai – 1) padidinti legaliai dirbančių asmenų mastą Lietuvoje; 2) padidinti socialinių partnerių įsitraukimą priimant sprendimus dėl aktyvios darbo rinkos politikos priemonių (toliau – ADRP priemonių) finansavimo; 3) užtikrinti racionalesnį šioms priemonėms skirtų lėšų panaudojimą ir užtikrinti Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymą 4) skatinti įsiskolinusių asmenų grįžimą į darbo rinką ir įsitvirtinimą joje; 5) padidinti skolininkų paskutinio būsto apsaugą.

Uždaviniai:

1. Numatyti veiksmingas ir atgrasančias sankcijas už nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą, užsieniečių įdarbinimo ir informavimo apie įdarbintus arba komandiruojamus laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsieniečius tvarkos pažeidimus ir paskatas subjektams, leidusiems dirbti nelegaliai, deklaruoti darbo santykius ir sumokėti mokesčius.

2. Skatinti nelegaliai dirbusius asmenis pranešti apie nelegalaus darbo faktą.

3. Padidinti Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atliekamos nelegalaus darbo kontrolės efektyvumą.

4. Nustatyti, kad darbo rinkoje papildomai remiamais asmenimis būtų laikomi asmenys, kurie atitinka 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius nuostatas dėl nepalankias sąlygas darbo rinkoje turinčių asmenų. Suderinti su Reglamento nuostatomis darbdaviams mokamų subsidijų dydžius.

5. Sudaryti galimybę socialiniams partneriams (Lietuvos Respublikos trišalei tarybai) priimti sprendimus, iš Garantinio ir Ilgalaikio darbo išmokų fondų lėšų finansuoti ADRP priemones asmenims, kurie dirbo iki įmonė bankrutavo arba dirbo daugiau nei 5 metus toje pačioje įmonėje, o darbo sutartis buvo nutraukta darbdavio iniciatyva be darbuotojo kaltės.

6. Padidinti priemones įgyvendinančių darbdavių skaidrumą, nustatant, kad bus tikrinama ar jo vadovas ar kitas atsakingas asmuo per paskutinius vienus metus iki paraiškų dėl priemonių įgyvendinimo pateikimo dienos neturėjo administracinės nuobaudos, skirtos pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusizengimų kodeksą už finansinių ataskaitų (konsoliduotųjų finansinių ataskaitų), metinės ataskaitos, metinio pranešimo (konsoliduotojo metinio pranešimo), veiklos ataskaitų, auditoriaus išvados, mokėjimų valdžios institucijoms ataskaitos (konsoliduotosios mokėjimų valdžios institucijoms ataskaitos) nepateikimą Juridinių asmenų registro tvarkytojui laiku teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka.

7. Užtikrinti racionalesnį valstybės lėšų panaudojimą, atsisakant stipendijos mokėjimo užimties asmenims ir numatyti apribojimus asmenims pakartotinai dalyvauti įdarbinimo subsidijuojant priemonėje, ribojant subsidijavimą to paties asmens dirbančio pas tą patį darbdavį ir ribojant subsidijavimo terminą.

8. Sudaryti galimybę darbo rinkai besirengiantiems asmenims organizuoti paramos judumui priemonę ir kompensuoti kelionės į konsultacinius užsiėmimus išlaidas.

9. Sumažinti paramos darbo vietoms steigti ar pritaikyti subsidijos gavėjams, nereikalaujant, kad apdraudžiant ilgalaikį materialųjį turtą, naudos gavėju būtų nurodoma Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba).

10. Nustatyti vadinamąsias „skolininko atostogas“ ir tokius išskaitų dydžius, kurie skatintų skolininkus grįžti į darbo rinką ir įsitvirtinti joje.

11. Užtikrinti didesnę skolininko paskutinio būsto apsaugą, kad daugiau skolininkų išsaugotų paskutinius namus.

12. Viešinti informaciją apie darbdavių (fizinį ir juridinių asmenų) padarytus nelaimingų atsitikimų darbe, darbuotojų saugos ir sveikatos, nelegalaus ir nedeklaruoto darbo bei norminių darbo teisės aktų pažeidimus.

13. Atlikti redakcinio pobūdžio keitimus, siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo ir aiškumo.

Projektais įgyvendinamos Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV–72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 131.7 papunktyje numatytos veiklos „Verslumo nestabdantys ir šešėlinę ekonomiką mažinantys darbo santykiai. Suprasdami naujos ekonomikos subjektų nuolatinį kitimą, peržiūrėsime darbo santykius reglamentuojančius teisės aktus, siekdami, kad jie netrukdytų mikroverslui, jaunam verslui ir sidabrinei ekonomikai plėstis. Didinsime lanksčių darbo formų prieinamumą, įskaitant lanksčias darbo formas valstybės įstaigose. Tobulinsime kovos su nelegaliu ir nedeklaruotu darbu priemones, įskaitant konkrečias nelegalaus darbo prevencijos priemones, vertinsime patikrinimų, kurių metu nustatyti nelegalaus darbo atvejai, skaičiaus ir visų atliktų patikrinimų nelegalaus darbo srityje skaičiaus santykį, ugdysime visuomenės pilietiškumą mokant mokesčius, socialinio draudimo įmokas ir vykdant skaidrią veiklą.“ ir 133.5 papunktyje numatytos veiklos „Atviri duomenys – naujos galimybės verslui ir žmonėms. Ryžtingai tęsime ir įgyvendinsime atvirų duomenų politiką, atverdami centralizuotus Lietuvos viešojo sektoriaus institucijų tvarkomus duomenis, sudarydami galimybę juos gauti be išankstinių sąlygų ir patogiai, vienoje vietoje, vieno langelio principu. Atvirų duomenų politika suteikia galimybę piliečiams stebėti valstybės valdymą, valstybės lėšų naudojimą, taip pat stebėti, kaip priimami ir įgyvendinami įvairūs sprendimai. Kuo atviresnė valstybė, tuo labiau žmonės ja pasitiki, o viešumas – vienas svarbiausių antikorporcinių veiksmų.“.

Projektai nenotifikuotini Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“.

Papildomų valstybės, savivaldybės biudžetų lėšų įstatymams įgyvendinti neprireiks.

Remiamojo įdarbinimo ir paramos judumui priemonės bus finansuojamos iš 2023-2025 m. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai skirtų asignavimų. Pagal Trišalės tarybos sprendimą ADRP priemonėms finansuoti per metus galėtų būti skiriama apie 10 mln. Eur iš Garantinio fondo ir apie 10 mln. Eur iš Ilgalaikių darbo išmokų fondo lėšų. Jei bent 2 000 asmenų pradėtų dirbti legaliai, valstybės biudžetą papildytų apie 6,5 mln. Eur per metus sumokėdami mokesčius.

Informacija apie Projektuose numatomus teisinio reguliavimo pokyčius paskatinusias priežastis, siūlomas naujo teisinio reguliavimo nuostatas ir laukiamus rezultatus pateikiama Projektų aiškinamajame rašte.

Projektai, išskyrus Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-1904 15 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, buvo teikti išvadoms gauti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai, Lietuvos Respublikos valstybinei darbo inspekcijai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Užimtumo tarnybai Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba), Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Policijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas), Trišalėje taryboje atstovaujančioms įstaigoms bei organizacijoms: Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijai, Lietuvos profesinei sąjungai „Solidarumas“, Respublikinei jungtinei profesinei sąjungai, Asociacijai Investors‘ Forum, Lietuvos pramonininkų konfederacijai, Lietuvos verslo konfederacijai, Lietuvos darbdavių konfederacijai, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmams, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams, Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, Valstybės duomenų agentūrai, Nacionaliniam skurdo mažinimo organizacijų tinklui, Lietuvos antstolių rūmams, Valstybės įmonei Registrų centrui, Konkurencijos tarybai, Lietuvos bankų asociacijai.

Projektai patikslinti įvertinus Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Konkurencijos tarybos, Lietuvos prekybos įmonių asociacijos, Policijos departamento, Registrų centro, Teisingumo ministerijos, Užimtumo tarnybos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos, Vidaus reikalų ministerijos pastabas. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, teikiama derinimo pažyma.

Siekiant Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 9 punkto suderinamumo su Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo 15 straipsniu, parengtas Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-1904 15 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas. Projektų nuostatos darbo tvarka suderintos su Užimtumo tarnyba ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba.

Projektai buvo svarstyti 2023 m. rugpjūčio 3, 10 ir 24 d. Darbo santykių komisijos prie Trišalės tarybos posėdžiuose ir 2023 m. rugsėjo 5 d. Trišalės tarybos posėdyje, kuriame nutarta fiksuoti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovai pritaria Projektams, profesinių sąjungų atstovai pritaria Projektams, darbdavių atstovai galėtų pritarti Projektams, jeigu būtų atsižvelgta į šiuos pasiūlymus:

„Darbdaviai sutinka, kad baudos už nelegalų darbą turi būti didinamos, padarius šiuos patobulinimus:

Apie darbo sutarties sudarymą ir darbuotojo priėmimą į darbą būtų privaloma pranešti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teritoriniam skyriui iki numatytos darbo pradžios.

Visiems darbdaviams nustatyti vienodą baudos dydį (kaip numatyta nuo 3 iki 12 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos (toliau – MMA) dydžių),

panaikinant projekto dalį apie baudas už nelegalų darbą skaičiuojant nuo darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų dydžio.

Dėl CPK projekto pakeitimų:

Darbdaviai, palaikydami įsiskolinusių asmenų grįžimo į darbo rinką skatinimą, pritartę Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimams, jei būtų atsižvelgta į žemiau siūlomus patikslinimus:

Darbdaviai siūlo trumpinti „skolininko atostogas“ iki 6 mėnesių, nes 12 mėnesių skolų mokėjimo termino sustabdymas yra per ilgas ir neproporcingai pažeidžia kreditorių (išieškotojų) interesus.

Darbdaviai siūlo mažinamus išskaitų dydžius iš darbo užmokesčio orientuoti išimtinai į įsiskolinusius asmenis, kurie ilgą laiką nedalyvavo darbo rinkoje, o ne į visus, kurie dirba ir dabar moka.

Darbdaviai nepritaria galimybės išieškoti iš paskutinio skolininko būsto apribojimui, jei skolos suma neviršija 15 MMA – siūlo mažinti skolos sumą, kuriai esant gali būti realizuojamas skolininko būstas, iki 8 MMA.

Darbdaviai siūlo nuosaikiau keisti Civilinio proceso kodekso 663 straipsnyje numatytą terminą, per kurį negalima išieškoti iš skolininkui priklausančio paskutinio būsto, siūlo pailginti 6 mėnesiais (vietoj 18 numatyti 24 mėn.). Projektus parengė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vadovė Vita Baliukevičienė (tel. +370 611 34047), vyresnioji patarėja Jelena Polijančuk (tel. +370 685 10369, el. p. Jelena.Polijancuk@socmin.lt), patarėjas Tautvydas Zesas (tel. +370 616 07115, el. p. Tautvydas.Zesas@socmin.lt), Darbo rinkos grupės patarėja, atliekanti grupės vadovo funkcijas Inga Liubertė (tel. +370 620 18597), vyresnioji patarėja Milda Kojelienė (tel. +370 611 27348, Milda.Kojeliene@socmin.lt), patarėja Daiva Liugienė (tel. +370 658 60252, el. p. Daiva.Liugiene@socmin.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui projektas, 1 lapas.
2. Projektai ir jų lyginamieji variantai, 68 lapai.
3. Projektų aiškinamasis raštas, 47 lapai.
4. Direktyvos 2009/52/EB atitikties lentelė, 16 lapų.
5. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 5¹, 16, 17, 20, 24, 25, 30¹, 30², 31, 32, 5, 38, 39³, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo projektu galimų sukelti ūkio subjektų prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų apskaičiavimo ataskaita, 6 lapai.
6. Užimtumo įstatymo projekto antikorupcinio vertinimo pažyma, 6 lapai.
7. Derinimo pažyma, 75 lapai.
8. Lietuvos Respublikos trišalės tarybos 2023 m. rugsėjo 5 d. protokolo išrašas, 1 lapas
9. Suinteresuotų institucijų ir organizacijų pastabos, 78 lapai.

Jelena Polijančuk, tel. +370 685 10 369, el. p. Jelena.Polijancuk@socmin.lt
Tautvydas Zasas, tel. +370 616 07 115, el. p. Tautvydas.Zasas@socmin.lt
Milda Kojelienė, tel. +370 611 27 348, el. p. Milda.Kojeliene@socmin.lt
Daiva Liugienė, tel. +370 658 60 252, el. p. Daiva.Liugiene@socmin.lt